

УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ЗАЛУЧЕНИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Іщенко Н.А., к.е.н.

Кіровоградський національний технічний університет

У статті здійснено оцінку ефективності використання залучених фінансових ресурсів підприємства. Визначено чинники, які спонукають підприємства використовувати залучені кошти. Запропоновано напрями формування механізму залучення фінансових ресурсів підприємствами шляхом облігаційних позик.

Ключові слова: фінансові ресурси, залучені фінансові ресурси, ефективність використання, управління.

The evaluation of effectiveness of using enterprise's involved financial resources is carried out in the article. The factors stimulating enterprises to use involved resources are determined. The directions of forming financial resources involvement mechanism by enterprises by means of bonded loans are offered.

Key words: financial resources, involved financial resources, effectiveness of using, management.

Актуальність проблеми. Створення і нормальне функціонування підприємств неможливе без формування достатнього обсягу фінансових ресурсів, їх наявність – це необхідна умова успішного функціонування будь-якої підприємницької структури незалежно від сфери діяльності, галузевої спрямованості й організаційно-правового статусу. Нестача фінансових ресурсів викликає необхідність здійснювати пошук додаткових джерел фінансування, використовуючи для цього як власні, так і залучені фінансові ресурси. Крім того, недостатня забезпеченість підприємств фінансовими ресурсами супроводжується низьким рівнем ефективності їх використання. Тому актуальною проблемою для українських підприємств є пошук шляхів залучення фінансових ресурсів, необхідних для модернізації виробництва. При цьому вибір того чи іншого варіанту залучення позикових коштів повинен мати на меті досягнення максимальної ефективності використання капіталу в цілому.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти управління фінансовими ресурсами підприємств розглядалися у працях вітчизняних і зарубіжних вчених: Г.М. Азаренкової,

М.Д. Білик, Є. Брігхема, І.О. Бланка, О.Д. Василика, А. Гроппелі, Г.Г. Кірейцева, Е. Нікбахта, А.М. Поддєрьогіна, Є.С. Стоянової, А.Д. Шеремета та інших [1,2,3,4,6,7,8,9]. Проте у даний час питання формування та ефективності використання залучених фінансових ресурсів потребують поглибленого вивчення.

Метою статті є визначення ефективності використання залучених фінансових ресурсів підприємства з урахуванням сучасних особливостей функціонування економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підприємство для здійснення ефективної господарської діяльності використовує залучені кошти. Використання залученого капіталу дозволяє істотно розширити обсяг виробничо-господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу, прискорити формування цільових фондів виробничого і невиробничого призначення і у кінцевому рахунку – підвищити ринкову вартість підприємства.

До основних чинників, які спонукають підприємства використовувати залучені кошти можна віднести:

- розбіжності за термінами виготовлення продукції, надходження її до споживачів і отримання оплати обумовлює несвоєчасне надходження коштів на підприємство, що призводить до нестачі оборотних активів. Така нестача, як правило покривається короткостроковими позиками;

- оновлення виробничої бази, її розширення, модернізація за рахунок тезаврації прибутку та використання інших власних фінансових ресурсів не може бути повністю забезпеченим, тому реалізація інвестиційних програм, спрямованих на економічне зростання, передбачає залучення довгострокового позикового капіталу.

Основними джерелами довгострокового фінансування для підприємств сьогодні є банківські кредити, кошти залучені в результаті емісії облігацій, фінансовий лізинг. Досвід проведення емісій корпоративних облігацій в Україні поки що незначний, що пов'язано насамперед із недостатньо

розвинутою фондовою інфраструктурою, а також із низькою кредитоспроможністю українських підприємств, дефіцитом капіталів в Україні.

Порівнюючи довгострокові кредити з фінансуванням через позики, які залучаються через фондовий ринок (емісія корпоративних облігацій), доцільно відзначити такі переваги:

- підприємство не несе витрат щодо випуску документарних емісійних цінних паперів, на їх розміщення; оплату послуг фінансових посередників;
- умови надання кредиту визначаються партнерами за кожною кредитною угодою;
- термін отримання кредиту від банку з моменту його оформлення завжди менший порівняно з надходженням коштів з фондового ринку.

На досліджуваному підприємстві структура залучених фінансових ресурсів характеризується наступними даними (табл. 1).

Таблиця 1. Структура залучених фінансових ресурсів підприємства

Показники	2007р.		2008р.		2009р.	
	Сума (тис. грн.)	Питома вага (%)	Сума (тис. грн.)	Питома вага (%)	Сума (тис. грн.)	Питома вага (%)
Загальна сума залучених фінансових ресурсів	12241,0	100	14921,0	100	16615,0	100
У тому числі:	292,0	2,4	1010,0	6,77	797,0	4,8
- довгострокові зобов'язання						
- короткострокові кредити банків	1357,0	11,1	911,0	6,1	1617,0	9,73
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	5010,0	40,9	5883,0	39,43	6535,0	39,33
- поточні зобов'язання за розрахунками	5582,0	45,6	7117,0	47,7	7666,0	46,14

Наведені дані показують, що за аналізований період на підприємстві сума залучених фінансових ресурсів збільшилась в 1,4 раза. При цьому довгострокові зобов'язання збільшилися в 2,7 раза, а короткострокові кредити в 1,2 раза. У структурі залучених фінансових ресурсів підприємства у 2009 році

платні залучені ресурси становили 14,53 %, тобто це довгострокові зобов'язання і короткострокові кредити банків. Кредиторська заборгованість і поточні зобов'язання за розрахунками склали 85,47 % .

Слід зазначити, що кредиторська заборгованість і поточні зобов'язання за розрахунками – більш дешеве джерело формування фінансових ресурсів підприємства порівняно з кредитом комерційних банків.

Ефективність використання підприємством залучених фінансових ресурсів проаналізуємо на основі наведених показників, що відображено у табл. 2.

Таблиця 2. Ефективність використання залучених фінансових ресурсів на підприємстві

Показники	2007р.	2008р.	2009р.
1.Виручка від реалізації продукції (тис. грн.)	18978,0	25475,0	44285,0
2.Прибуток від реалізації продукції (тис. грн.)	599,0	559,0	2192,0
3.Середня сума залучених фінансових ресурсів (тис. грн.)	11807,5	13581,0	15768,0
4.Коефіцієнт завантаження залучених фінансових ресурсів	0,62	0,53	0,36
5.Коефіцієнт ефективності залучених фінансових ресурсів	0,05	0,04	0,14
6.Швидкість обертання залучених фінансових ресурсів (дні)	224	192	128
7.Коефіцієнт обертання залучених фінансових ресурсів	1,61	1,87	2,81

Тенденція зменшення завантаження залучених фінансових ресурсів з 0,62 у 2007 році до 0,36 у 2009 характеризує краще використання залучених фінансових ресурсів. В 2007-2009р. підвищилась ефективність використання залучених фінансових ресурсів, про що свідчить зростання коефіцієнта ефективності залучених фінансових ресурсів з 0,05 до 0,14. Це означає збільшення прибутку на одну гривню залучених коштів. Позитивним у роботі підприємства є прискорення оборотності залучених фінансових ресурсів, яка скоротилася з 224 днів у 2007 році до 128 днів у 2009. В результаті цього підвищився коефіцієнт обертання залучених фінансових ресурсів з 1,61 до 2,81.

Таким чином, підприємство у 2009 році змогло підвищити ефективність виробництва за рахунок збільшення залучених фінансових ресурсів та

підвищення ефективності їх використання. Ефективне та раціональне використання залучених фінансових ресурсів на підприємстві дозволило збільшити прибуток від реалізації продукції з 559 тис. грн., у 2007 р. до 2192 тис. грн., в 2009 р.

Висновки. Отже, підприємство, що використовує позичковий капітал, має вищий фінансовий потенціал для свого економічного розвитку (за рахунок формування додаткового обсягу активів) і можливості приросту рентабельності власного капіталу. Доступ до довгострокових фінансових ресурсів є сьогодні однією з головних проблем фінансування підприємств. Українські банки через фактор ризику не видають довгострокові кредити. Короткострокові кредити дають змогу лише покращити фінансування оборотних активів, подолати тимчасові фінансові труднощі і не дозволяють профінансувати капітальні вкладення, спрямовані на розвиток підприємства. Альтернативним джерелом інвестицій підприємства може стати залучення фінансових ресурсів шляхом облігаційних позик.

Формування механізму залучення фінансових ресурсів підприємствами шляхом облігаційних позик передбачає:

- розробку і запровадження законодавства, що стимулюватиме облігаційну форму запозичення фінансових ресурсів;
- формування системи інформаційного забезпечення процесу запозичення фінансових ресурсів підприємствами шляхом випуску облігацій;
- зниження податкового тягаря учасників процесу залучення ресурсів шляхом облігаційних позик, до яких відносяться емітенти облігацій, професійні учасники ринку цінних паперів, інвестори, банківські установи, страхові компанії, якщо послугами останніх користується емітент для забезпечення гарантій інвесторам;
- створення інфраструктури, яка відповідає потребам ринку корпоративних облігацій;
- розробку системи показників, які оцінюють економічне обґрунтування застосування облігаційної форми запозичення.

Таким чином, із розвитком вітчизняного фондового ринку, а саме такого його сегмента, як ринок облігацій, залучення підприємствами кредитних ресурсів поліпшить не лише ступінь надходження їх до підприємств, а й дасть змогу створити конкуренцію банківському кредитуванню, що приведе до:

- а) зниження процентної ставки за банківськими кредитами;
- б) поліпшення умов кредитування (механізму надання в заставу майна, моніторингу та впливу кредитних установ на діяльність підприємств);
- в) створення передумов до розвитку довготермінового банківського кредитування та інших видів залучення кредитних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Г.М. Азаренкова, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко. – К.: Знання-Прес, 2004. – 291 с.
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И.А. Бланк. – [2-е изд.]. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004 – 656 с.
3. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту / Є.Ф. Брігхем; пер. з англ. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.
4. Василик О.Д. Теорія фінансів: [підручник] / О.Д. Василик. – К.: НІОС, 2000. – 416 с.
5. Масловська Л.Ц. Оптимізація структури фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств / Л.Ц. Масловська, Л.В. Недільська // Економіка АПК. – 2009. – № 10. – С. 65-69.
6. Нікбахт Е. Фінанси / Е. Нікбахт, А. Гроппелі; пер. з англ. – К.: Основи, 1993. – 383 с.
7. Финансовый менеджмент: теория и практика: [учебник] / под ред. Е.С. Стояновой. – [5-е изд.]. – М.: Перспектива, 2000. – 656 с.
8. Фінанси підприємств: [підручник] / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін. / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – [7-ме вид., без змін]. – К.: КНЕУ, 2008. – 552 с.
9. Фінанси підприємств: навч. посіб. / під заг. ред. Г.Г. Кірейцева. – Київ: ЦУЛ, 2002. – 268 с.